

HE 39/2009 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työttömyysturvalakia siten, että laissa säädettäisiin työnhakijan oikeudesta työttömyysetuuteen tilanteissa, joissa työntekijän työntekovelvollisuus ja työnantajan velvollisuus maksaa palkkaa ovat keskeytyneet kokonaan lomauttamiseen verrattavalla tavalla työsuhteen pysyessä muutoin voimassa.

Muutos koskisi työntekijöitä, joiden työnteko on estynyt työpaikkaa kohdanneen tulipalon, poikkeuksellisen luonnontapahtuman tai muun sen kaltaisen hänestä tai työnantajasta riippumattoman syyn vuoksi sekä työn-

tekijöitä, joiden työnteko ja palkanmaksu ovat keskeytyneet työsopimuksen ehdon takia. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi virasta pidätettyjen virkamiesten oikeudesta työttömyysetuuteen korvauksettoman määräajan jälkeen.

Mainituille henkilöille maksettaviin ansio-päivärahoihin ei maksettaisi valtionosuutta. Tästä ehdotetaan säädettäväksi laissa työttömyysetuuksien rahoituksesta.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2009.

PERUSTELUT

1 Nykytila ja ehdotetut muutokset**1.1 Työnteon estyminen työntekijästä tai työnantajasta riippumattomasta syystä**

Työsopimuslain (55/2001) 2 luvun 12 §:ssä säädetään, että työnantaja on velvollinen maksamaan työntekijälle täyden palkan, jos työntekijä on ollut sopimuksen mukaisesti työnantajan käytettävissä voimatta kuitenkaan tehdä työtä työnantajasta johtuvasta syystä, ellei toisin sovita. Jos työntekijä kuitenkin on estynyt tekemästä työtään työpaikkaa kohdanneen tulipalon, poikkeuksellisen luonnontapahtuman tai muun sen kaltaisen hänestä tai työnantajasta riippumattoman syyn vuoksi, työntekijällä on oikeus saada palkkansa esteen ajalta, enintään kuitenkin 14 päivältä.

Työnhakijalla on työttömyysturvalain (1290/2002) perusteella oikeus työttömyysetuuteen työnantajan työsopimuslain mukaisen palkanmaksuvelvollisuuden päätyttyä, jos työnantaja lomauttaa työntekijän. Muussa tapauksessa työnhakijalla ei yleensä ole oikeutta työttömyysetuuteen, koska työttömyysturvalain 2 luvun 1 §:ssä säädetään, että etuuden saamisen edellytyksenä on muun muassa se, että työnhakija on työtön. Työttömänä pidetään lain mukaan henkilöä, joka ei ole työsuhteessa tai päätoimisesti työllistyyrittäjänä tai omassa työssä. Lisäksi työttömänä pidetään kokoaikaisesti lomautettua ja soviteltuun työttömyysetuuteen oikeutettua henkilöä.

Esityksessä ehdotetaan, että työntekijällä, joka on estynyt tekemästä työtään työpaikkaa kohdanneen tulipalon, poikkeuksellisen luonnontapahtuman tai muun sen kaltaisen hänestä tai työnantajasta riippumattoman syyn vuoksi, olisi oikeus työttömyysetuuteen työnantajan palkanmaksuvelvollisuuden päätyttyä, vaikka työnantaja ei olisikaan lomauttanut häntä. Muutettaessa työttömyysturvalakia tältä osin tällainen työnhakijaksi ilmoitettava henkilö olisi samassa asemassa kuin työnhakija, joka on vastaavassa tilanteessa lomautettu. Työsopimuslaissa ei edellytetä,

että työnantaja lomauttaisi työntekijän työnantajan palkanmaksuvelvollisuuden päättyessä.

Muutos ehdotetaan toteutettavaksi lisäämällä työttömyysturvalain 1 luvun 5 §:n 1 momenttiin uusi 14 kohta, jossa määriteltäisiin lomautukseen rinnastettava syy ja viittaamalla 14 kohtaan lain 2 luvun 1 §:ssä, jossa määritellään työtön työnhakija. Lomautukseen rinnastettavalla syyllä tarkoitettaisiin tilannetta, jossa työntekijän työntekovelvollisuus ja työnantajan velvollisuus maksaa palkkaa ovat keskeytyneet kokonaan laissa luetelluista syistä työsuhteen pysyessä muutoin voimassa. Lainkohta olisi tyhjentävä siten, että vain siinä luetellut tilanteet voitaisiin rinnastaa lomauttamiseen.

Lomautukseen rinnastettavia syitä olisivat jäljempänä esitetyn lisäksi työsopimuslain 2 luvun 12 § 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettut seikat, joiden takia työntekijä on estynyt tekemästä työtään työpaikkaa kohdanneen tulipalon, poikkeuksellisen luonnontapahtuman tai muun sen kaltaisen hänestä tai työnantajasta riippumattoman syyn vuoksi, ja työnantajan velvollisuus maksaa palkkaa on päättynyt.

1.2 Sopiminen työnteon ja palkanmaksun keskeyttämisestä työsopimuksessa

Työsopimuslain esitöiden (HE 157/2000 vp) mukaan työsopimuksessa on mahdollista sopia työnteon ja palkanmaksun lyhytaikaisesta keskeyttämisestä. Tällaisia työsopimuksia on erityisesti koulunkäyntiavustajilla ja tuntiopettajilla, joiden työnteke ja palkanmaksu keskeytyvät koulujen loma-ajoiksi. Tällaisen sopimusehdon perusteella työnhakijaksi ilmoitatuvalle henkilölle ei kuitenkaan tule oikeutta työttömyysetuuteen, koska häntä ei voimassa olevan työsuhteen takia voida pitää työttömyysturvalain 2 luvun 1 §:ssä tarkoitettuna työttömänä.

Joissakin tapauksissa työnantaja lomauttaa työntekijän samalle ajalle, jota koskevasta työnteon ja palkanmaksun keskeyttämisestä on sovittu työsopimuksessa. Vakuutusosoikeus

on katsonut, ettei työn teon ja palkanmaksun keskeytyminen tällöinkään johdu lomautuksesta vaan työsopimuksen ehdosta, eikä työnhakijalla tästä syystä ole oikeutta työttömyysetuuteen.

Jos työn teon ja palkanmaksun keskeyttämisestä on sovittu työsopimuksessa siten, että sopimuksesta ilmenee mainittujen velvollisuuksien lakkaamisen ajankohta riittävällä tarkkuudella, määriteltynä esimerkiksi koulujen loma-ajaksi, työn teon ja palkanmaksun katsottaisiin ehdotuksen mukaan keskeytyneen lomautukseen rinnastettavasta syystä ja työnhakijalla olisi oikeus työttömyysetuuteen muiden edellytysten täytyessä. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että esimerkiksi soviteltua työttömyysetuutta työssä ollessaan saanut työnhakija saisi etuuden myös ajalta, jolta työnteko ja palkanmaksu ovat keskeytyneet kokonaan työsopimuksen ehdon takia.

Työn teon ja palkanmaksun katsottaisiin keskeytyneen lomautukseen rinnastettavasta syystä myös silloin, kun työnantaja tekee työsuhteen kestäessä työsopimuksen ehdossa tarkoitettua aikaa koskevat, sinänsä asianmukaiset lomautustoimet. Tällä olisi merkitystä arvioitaessa työnhakijan ammattitaitosuoja.

Tarkoituksena ei ole, että työnantaja ja työntekijä voisivat työsuhteen kestäessä sopimalla uudesta työn teon ja palkanmaksun keskeyttämisestä koskevasta työsopimuksen ehdosta saada aikaan tilanteen, jossa työntekijälle maksettaisiin tällä perusteella työttömyysetuutta. Tämän vuoksi työn teon ja palkanmaksun keskeytymisen katsottaisiin johtuvan lomautukseen rinnastettavasta syystä vain, kun asiasta on sovittu työsuhteen alkamisaikana ja on ilmeistä, että keskeytys johtuu työnantajan vakiintuneista vuotuisista toiminta-ajoista.

Jos työnantaja tarjoaa työntekijälle työntekijän varsinaisen työn ja tähän perustuvan palkanmaksun keskeydyttyä työtä, jota työntekijä on työsuhteeseen sovellettavien normien perusteella velvollinen tekemään, tilanteessa ei olisi kyse ehdotetussa lainkohdassa tarkoitettua lomautukseen rinnastettavasta syystä, koska työnteko ja palkanmaksu eivät ole keskeytyneet työsopimuksen ehdon perusteella. Koska työ- ja elinkeinotoimistolla ei käytännössä ole mahdollisuutta kovinkaan laajasti selvittää työnantajan ja työntekijän

väliseen sopimussuhteeseen sovellettavia ehtoja, työvoimapolitiittinen lausunto annettaisiin tältä osin työsuhteen osapuolilta saatavan selvityksen perusteella.

Jos työnantaja sen sijaan tarjoaa työntekijälle työn teon ja palkanmaksun keskeytyneen vaihtoehtona työtä, jota työntekijä ei työsuhteeseen sovellettavien normien perusteella olisi velvollinen tekemään, sovellettaisiin, mitä työttömyysturvalain 2 luvussa säädetään lomautukseen rinnastettavasta syystä sekä 2 ja 8 luvuissa työstä kieltäytymisestä.

Työttömyysturvalain 2 luvun 13 §:ssä säädetään, että ammattitaitoinen henkilö voi menettämättä oikeuttaan työttömyysetuuteen kolmen ensimmäisen työttömyyskuukauden aikana kieltäytyä työstä, jota ei voida pitää hänen ammattitaitonsa huomioon ottaen hänelle sopivana. Ammattitaitosuoja voidaan poistaa, jos työnhakijan työssäkäyntialueella ei työvoimaviranomaisen arvion mukaan ole kolmen ensimmäisen työttömyyskuukauden aikana osoitettavissa hänen ammattitaitonsa huomioon ottaen hänelle sopivaa työtä.

Suurin ryhmä työnhakijoita, jotka tulisivat tämän esityksen perusteella oikeutetuiksi työttömyysetuuteen, ovat koulunkäyntiavustajat ja tuntiopettajat, jotka tulisivat oikeutetuiksi etuuteen koulujen loma-ajoilta. Työttömyysetuuden saaminen lomautukseen rinnastettavan syyn perusteella tarkoittaisi näiden henkilöiden kohdalla pääsääntöisesti sitä, ettei oman alan työtä olisi saatavissa, koska erityisesti koulujen kesälomat ajoittuvat samaan ajankohtaan. Jos näillä työnhakijoilla olisi ammattitaitosuoja, heille ei voitaisi tarjota muuta työtä, jota heidän olisi työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä otettava vastaan. Työ- ja elinkeinotoimisto ei myöskään voisi poistaa ammattitaitosuoja, koska voimassa olevan lain mukaan ammattitaitosuoja voidaan poistaa vain, jos työnhakijan työssäkäyntialueella ei työvoimaviranomaisen arvion mukaan ole kolmen ensimmäisen työttömyyskuukauden aikana osoitettavissa työnhakijan ammattitaitosuoja huomioon ottaen hänelle sopivaa työtä. Koulujen kesäloma-aika on tyypillisesti enintään kolme kuukautta.

Koska tarkoituksena ei ole luoda työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa olosta ja työnhakua tukevasta työttömyysetuudesta

käytännössä vuosilomaan rinnastettavaa aikaa, työttömyysturvalain 2 luvun 13 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jossa säädettäisiin siitä, ettei työnhakijalla, jonka työntekeä ja palkanmaksu ovat keskeytyneet työsopimuksen ehtoon perustuvasta lomautukseen rinnastettavasta syystä, ole ammatitaitosuojaa.

1.3 Virasta pidättäminen

Valtion virkamieslain (750/1994) 40 §:ssä säädetään, että tilanteessa, jossa virkamiehen irtisanomista koskeva päätös ei ole saanut lainvoimaa silloin, kun irtisanomisaika on kulunut loppuun, hänet on lähtökohtaisesti pidätettävä virantoimituksesta. Lisäksi tilanteessa, jossa virkamies on pantu viralta tai virkasuhde on purettu, hänet on heti pidätettävä virantoimituksesta, vaikkei päätös ole saanut lainvoimaa.

Virkamies voidaan pidättää virantoimituksesta myös rikossyytteen ja sen edellyttämien tutkimusten ajaksi, jos näillä voi olla vaikutusta virkamiehen edellytyksiin hoitaa tehtäväänsä. Vastaavasti voidaan toimia viipymättä irtisanomisen jälkeen, jos irtisanomisen perusteena oleva teko tai laiminlyönti osoittaa virkamiehen siinä määrin soveltumattomaksi tehtäväänsä, ettei virantoimitusta voida jatkaa tai jos virantoimituksen jatkuminen irtisanomisajan voi vaarantaa kansalaisen turvallisuuden. Virkamies voidaan pidättää virantoimituksesta myös, jos virkamiehellä on sellainen sairaus, joka haittaa olennaisesti viran hoitoa.

Vastaavia virantoimituksesta pidättämistä koskevia säännöksiä on myös muissa virkamiehiä koskevissa laeissa.

Valitusasteet ovat katsoneet, että virasta pidätettyä henkilöä voidaan voimassa olevasta kokoaikaisesta palvelussuhteesta huolimatta pitää työttömyysturvalain 2 luvun 1 §:ssä tarkoitettuna työttömänä työnhakijana, ja tämän vuoksi tällaisella henkilöllä voi olla oikeus työttömyysetuuteen. Valitusasteet ovat kuitenkin samalla katsoneet, että virasta pidätetylle työnhakijalle voidaan asettaa työttömyysturvalain 2 luvun 9 §:ssä tarkoitettu korvaukseton määräaika.

Työttömyysturvalaissa ei ole säädetty virasta pidätettyjen oikeudesta työttömyysetuu-

teen. Työnhakijoiden yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi virasta pidätettyjen oikeudesta työttömyysetuuteen tulisikin säätää laissa.

Esityksessä ehdotetaan, että virasta pidättäminen ja muu sitä vastaava laissa pykäläviittauksin tarkemmin yksilöity työnantajan yksipuolinen toimi katsottaisiin lomautukseen rinnastettavaksi syyksi, josta säädettäisiin työttömyysturvalain 1 luvun 5 §:n 1 momentin 14 kohdassa. Tällöin virasta pidätetyillä ja muilla tässä tarkoitetuilla henkilöillä olisi oikeus työttömyysetuuteen muiden etuuden saamisen edellytysten täytyessä edellyttäen, että työnantajan velvollisuus maksaa palkkaa on päättynyt kokonaan.

Valtion virkamieslaissa säädetään lisäksi, että virkamies voidaan pidättää virantoimituksesta myös hänen kieltäytyessään terveydentilaansa liittyvistä tarkastuksista tai tutkimuksista taikka hänen kieltäytyessään antamasta terveydentilaansa koskevia tietoja. Ehdotuksen mukaan näillä henkilöillä ei olisi oikeutta työttömyysetuuteen virasta pidättämisen ajalta, koska he voivat itse vaikuttaa virasta pidättämisen päättymiseen menemällä terveydentilaansa liittyviin tarkastuksiin tai tutkimuksiin tai antamalla terveydentilaansa koskevia tietoja.

Työsopimuslain 5 luvun 2 §:n mukaan lomautus perustuu taloudelliseen tai tuotannolliseen syyhyn. Eräissä työehtosopimuksissa on kuitenkin sovittu lomauttamisesta kurinpidollisesta syystä. Vaikka tällainen työehtosopimuksessa sovittu lomautus on verrattavissa virkamiehen virasta pidättämiseen, kyse ei olisi lakiehdotuksessa tarkoitettua lomautukseen rinnastettavasta syystä eikä kurinpidollisesta syystä lomautetulla työntekijällä olisi oikeutta työttömyysetuuteen, koska kurinpidollinen lomautus ei perustu lainsäädäntöön ja toisaalta kyse on lyhytkestoisista lomautuksista eikä tällöin ole tarvetta turvata työntekijän perustoimeentuloa työttömyysturvajärjestelmän kautta. Myöskään työntekijän lomauttaminen hänen terveydentilansa perusteella ei olisi tässä tarkoitettu lomautukseen rinnastettava syy.

Virasta pidätettyjen kohdalla on mahdollista, että asian saatua lainvoimaisen ratkaisun virkamiesoikeudellisessa prosessissa henkilö saa palkkaa takautuvasti virasta pi-

dättämisen ajalta. Työttömyysetuuden saajalla on 11 luvun 2 §:n 3 momentin mukaan velvollisuus ilmoittaa olosuhteissaan tapahtuneista, etuuden saamisen työvoimapolitiisiin edellytyksiin liittyvistä muutoksista työ- ja elinkeinotoimistolle. Saatuaan tietää takautuvasti maksetusta palkasta työ- ja elinkeinotoimisto voi käsitellä asian uudelleen ja antaa tarvittaessa etuuden maksajalle uuden työvoimapolitiittisen lausunnon, jonka perusteella maksaja voi ryhtyä toimiin mahdollisesti perusteetta maksetun työttömyysetuuden perimiseksi takaisin.

Toimivalta työttömyysetuuden saamisen edellytysten toteamiseen sen osalta, ovatko työnhakijaksi rekisteröityneen henkilön työnteke ja palkanmaksu keskeytyneet lomautukseen rinnastettavasta syystä, on työ- ja elinkeinotoimistolla, joka antaa etuuden maksajalle asiaa koskevan maksajaa sitovan työvoimapolitiittisen lausunnon.

Korvaukseton määräaika

Työttömyysturvalain 2 luvun 9 §:n 1 momentissa säädetään, että työnhakijalla, joka ilman pätevää syytä on eronnut työstään tai joka on itse aiheuttanut työsuhteen päättymisen, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 30 tai 90 päivän ajalta työsuhteen päättymisestä lukien. Lain sanamuodon perusteella virasta pidätetylle ei voida asettaa korvauksetonta määräaika, koska palvelussuhde on edelleen voimassa. Näiden henkilöiden voidaan kuitenkin tosiasiallisesti katsoa itse aiheuttaneen työnteon ja palkanmaksun keskeytymisen ja tämän vuoksi ehdotetaan säädettäväksi uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin virasta pidättämisen rinnastamisesta tilanteeseen, jossa työnhakija on itse aiheuttanut työsuhteen päättymisen. Työnhakijalle tulisi tällöin asetettavaksi korvaukseton määräaika.

Työ- ja elinkeinotoimisto joutuu ratkaisemaan korvauksettomana määräajan asettamista koskevan asian henkilön ilmoittautuessa työnhakijaksi, toisin sanoen tilanteessa, jossa virasta pidättämistä koskevan asian virkamiesoikeudellinen käsittely on mahdollisen riitautuksen vuoksi kesken. Tämän vuoksi ehdotettua 2 momenttia tulisi tulkita siten, että hakijalle asetettaisiin lähtökohtaisesti korvaukseton määräaika, ellei erityisistä syistä

muuta johdu. Kun virkamiesoikeudellinen asia on ratkaistu lainvoimaisesti tai asia on päättynyt työnantajan ja virkamiehen tekemään sopimukseen, työ- ja elinkeinotoimisto voisi tutkia asian työnhakijan pyynnöstä uudelleen ja mahdollisesti poistaa asetetun korvauksettomana määräajan.

Jos virasta pidätetyn työnhakijan oikeuteen saada työttömyysetuutta tulisi sovellettavaksi työttömyysturvalain 8 luvun 2 § tai poikkeuksellisesti 8 luvun 4 a §, työnhakijalle ei asetettaisi korvauksetonta määräaika vaan mainituissa lainkohdissa säädetty työssäolo-velvoite. Asiasta ei ole tarpeen säätää erikseen, sillä vakiintuneen käytännön mukaan 2 luvussa korvauksettomana määräajan asettamisesta säädettyä on sovellettu myös tulkittaessa 8 luvussa työssäolo-velvoitteista säädettyä.

Voimassa olevan 2 luvun 9 §:n 2 momentti ehdotetaan siirrettäväksi 3 momentiksi.

1.4 Työttömyysetuuden määrä

Lomautukseen rinnastettavan syyn perusteella maksettava etuus määräytyisi kuten lomautetulle maksettava etuus. Tämän vuoksi ehdotetaan lisättäväksi lomautukseen rinnastettavaa syytä koskeva maininta työttömyysturvalain 4 luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohtaan.

1.5 Etuuksien rahoitus

Esityksessä ehdotetaan, että työttömyysetuuksien rahoituksesta annettua lakia (555/1998) muutettaisiin siten, ettei edellä kerrottujen tilanteiden perusteella maksettaviin ansiopäivärahoihin suoritettaisi valtionosuutta. Tämä vastaisi lomautusajalta maksettavien ansiopäivärahojen rahoitusta.

2 Esityksen vaikutukset

Esitys parantaisi työnhakijoiden yhdenvertaisuutta, kun työsopimuksessa sovittu palkanmaksun ja työnteon keskeyttämistä koskeva ehto ei estäisi työttömyysetuuden saamista verrattuna työnhakijaan, jonka työsopimuksessa tällaista ehtoa ei ole. Vastaavasti työnteon estyttyä työpaikkaa kohdanneen tulipalon, poikkeuksellisen luonnontapahtuman

tai muun sen kaltaisen työntekijästä tai työnantajasta riippumattoman syyn vuoksi työntekijän asema työttömyysetuutta haettaessa ei riippuisi siitä, onko hänet lomautettu.

Koulunkäyntiavustajia on kaikkiaan noin 10 000. Heistä arviolta 20 %:lla on työsopimuksessa sovittu työntöön ja palkanmaksun keskeyttämisestä. Lisäksi joissakin seurakunnissa on työntekijöiden kanssa ollut käytäntönä sopimisperusteinen työntöön ja palkanmaksun keskeyttäminen. Yhteensä niiden henkilöiden määrä, joita muutos koskisi, jää alle 3000. Jos he kaikki hakisivat työttömyysetuutta ja kaikille maksettaisiin etuutta kahden kuukauden ajalta, aiheutuisi tästä Työttömyysvakuutusrahastolle kustannuksia vajaat 4,5 miljoonaa euroa, työttömyyskassoille 255 000 euroa ja valtiolle perusturvan maksamisesta noin 320 000 euroa. Käytännössä edellä mainitut kustannukset jäävät kuitenkin pienemmiksi, koska osa heistä työllistyy muuhun työhön joko oman työnantajansa tai toisen työnantajan palveluksessa.

Esitys vaikuttaisi myös kuntien ja muiden tahojen omistamien oppilaitosten tuntiopettajien asemaan. Tuntiopettajia on kaikkiaan alle 20 000, joista työsopimussuhteisia on arviolta alle 7 000 ja näistä määräaikaisia arviolta 5 300.

Määräaikaisten tuntiopettajien kohdalla esitys aiheuttaisi kustannuksia enintään lukuvouden aikaisten koulujen kiinniloaikojen osalta, koska määräaikaiset työsuhteet päättyvät tyypillisesti koulutyön päättyessä keväällä. Toistaiseksi voimassa olevissa työsuhteissa olevien tuntiopettajien työttömyysetuudesta sen sijaan voi aiheutua kustannuksia myös kesäajalta, mutta osalle heistä maksetaan palkka myös kesäajalta, eivätkä he siksi tulisi työttömyysetuuden piiriin ehdotettujen muutosten perusteella.

Tilastotietoja mahdollisista tuntiopettajien työsopimuksiin kirjatuista keskeytysheidoista ei ole saatavissa edes suuntaa antavasti. Akavasta saadun arvion mukaan esitys koskisi alle 500 tuntiopettajaa. Jos 500 henkilölle maksettaisiin päivärahaa kahden kuukauden ajalta ja lisäksi määräaikaisista 1500 henkilölle maksettaisiin yhdeltä kuukaudelta, kustannukset ansioturvassa olisivat 3,3 milj. euroa, josta työttömyysvakuutusrahaston osuus olisi 3,2 milj. euroa ja työttömyyskassojen

osuus vajaat 0,2 milj. euroa. Jos perusturvan piirissä olevia olisi 10 %, kustannukset valtiolle olisivat 0,2 milj. euroa.

Työntekijöistä, joiden työntöko on estynyt työpaikkaa kohdanneen tulipalon, poikkeuksellisen luonnontapahtuman tai muun sen kaltaisen hänestä tai työnantajasta riippumattoman syyn vuoksi, mutta joita ei lomauteta, ei ole käytettävissä lukumäärätietoja. Tällaisen henkilöiden lukumäärä tuskin on vuosittain kovin suuri, koska yleisenä käytäntönä on ollut, että työnantaja lomauttaa työntekijän palkanmaksuvelvollisuuden päätyttyä. Vastaavasti esityksen mukaisesti virasta pidättämisen perusteella työttömyysetuuteen oikeutetuiksi tulevien lukumäärä lienee vuosittain joitakin kymmeniä henkilöitä. Tältä osin esityksellä on siten vain hyvin pieniä taloudellisia vaikutuksia.

Edellä kerrottujen kustannusvaikutusten toteutuessa vaikutus työnantajan sekä työntekijän työttömyysvakuutusmaksuun olisi noin 0,006 prosenttiyksikköä.

Esityksestä työ- ja elinkeinotoimistoille aiheutuvaa lisätyötä ei voida pitää kovin merkittävänä, koska suurin osa esityksessä tarkoitetuista henkilöistä on nykyisinkin oletettavasti työnhakijana, vaikka heille ei ole maksettu työttömyysetuutta. Vastatessaan työ- ja elinkeinoministeriön tätä esitystä koskevaan lausuntopyyntöön TE-keskukset olivat kuulleet joitakin työ- ja elinkeinotoimistoja. Työ- ja elinkeinotoimistot pitivät esitystä tilannetta selkeyttävänä. Etuuden maksutuksesta aiheutuisi lisäksi jonkin verran lisätyötä työttömyyskassoille ja Kansaneläkelaitokselle.

3 Asian valmistelu

Lakiesitys on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön, Akavan, Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK:n ja Toimihenkilökeskusjärjestö STTK:n kanssa.

Esityksestä on pyydetty lausunnot työ- ja elinkeinokeskusten työttömyysturvaa-asiainhiltä, Finanssivalvonnalta, Kansaneläkelaitokselta, Julkis- ja yksityisalojen toimihenkilöiden työttömyyskassalta, Julkisten ja hyvinvointialojen työttömyyskassalta, Lä-

hi- ja perushoitajien työttömyyskassalta, Opettajien työttömyyskassalta, Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry:ltä, Työttömyysvakuutusrahastolta, Valtion Virkamiesten työttömyyskassalta, Eduskunnan kanslialta, Eduskunnan virkamiesyhdistykseltä, Kirkon työmarkkinalaitokselta, Kunnalliselta työmarkkinalaitokselta, Puolustusvoimilta, Suomen Pankilta, Suomen Pankin henkilöstöyhdistykseltä, Suomen Yrittäjiltä, Tasaval-
lan presidentin kanslialta ja Valtion työmarkkinalaitokselta.

Lausunnon antaneet tahot ovat pääsääntöisesti suhtautuneet esitettyihin uudistuksiin myönteisesti.

4 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2009.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**työttömyysturvalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 30 päivänä joulukuuta 2002 annetun työttömyysturvalain (1290/2002) 1 luvun 5 §:n 1 momentin 12 ja 13 kohta, 2 luvun 1 §:n 2 momentti ja 4 luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohta,
 sellaisina kuin niistä ovat 1 luvun 5 §:n 1 momentin 12 ja 13 kohta laissa 1354/2007 sekä 4 luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohta laissa 459/2005, ja
lisätään 1 luvun 5 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laissa 970/2003 sekä mainituissa laeissa 459/2005 ja 1354/2007, uusi 14 kohta sekä 2 luvun 9 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, ja 13 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

5 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

12) *sääesteellä* työsuhteessa rakennus- ja metsäalalla tapahtuvan työn suorittamisen estymistä, joka johtuu yksinomaan ja välittömästi pakkasesta ja jonka johdosta työnantajalla ei ole työsopimuslain 2 luvun 12 §:n 2 momentin mukaista palkanmaksuvelvollisuutta;

13) *työaikapankilla* yritys- tai työpaikka-kohtaisesti kirjallisesti sovittua työntekijöiden työaikajärjestelyä, jolla voidaan säästää työaikaa, ansaittuja vapaita tai vapaa-ajaksi muutettuja rahamääräisiä korvauksia toisiinsa yhdistäen ja nostaa palkallista vapaa-aikaa tai rahakorvausta;

14) *lomautukseen rinnastettavalla syyllä* työnteon ja palkanmaksun keskeytymistä kokonaan työsopimuslain 2 luvun 12 §:n 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettua syytä tai työsopimuksen ehdon takia sekä työnteon ja palkanmaksun keskeytymistä kokonaan eduskunnan virkamiehistä ane-

tun lain (1197/2003) 43 §:ssä, kirkkolain (1054/1993) 6 luvun 9 §:ssä, kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain (304/2003) 47 §:ssä, puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 48 §:ssä, Suomen Pankin virkamiehistä annetun lain (1166/1998) 31 §:ssä, tasavallan presidentin kansliasta annetun lain (1382/1995) 38 §:ssä tai valtion virkamieslain (750/1994) 40 §:ssä tarkoitettua syytä; ei kuitenkaan, jos keskeytymisen syynä on virkasuhteessa olevan kieltäytyminen hänen terveydentilaansa koskevista tarkastuksista tai tutkimuksista taikka terveydentilaansa koskevien tietojen antamisesta.

2 luku

Etuuden saamisen työvoimapolitiittiset edellytykset

1 §

Työtön työnhakija

Työttömänä pidetään henkilöä, joka ei ole työsuhteessa tai päätoimisesti työllistyy yrittäjänä tai omassa työssä. Työttömänä pidetään lisäksi kokoaikaisesti lomautettua, 1 luvun 5 §:n 1 momentin 14 kohdassa ja 4 luvun 1

§:ssä tarkoitettua henkilöä. Työnhakijana pidetään työhallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmään työnhakijaksi rekisteröityä henkilöä, joka on pitänyt työhakemuksensa työ- ja elinkeinotoimistossa voimassa siten kuin julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa säädetään ja joka on ilmoittanut työ- ja elinkeinotoimistolle työtarjouksia ja muita yhteydenottoja varten postiosoitteensa ja mahdolliset muut yhteystietonsa, joiden avulla hänet voidaan viivytyksettä tavoittaa.

9 §

Työstä eroaminen ja erottaminen

Edellä 1 momentissa säädettyä sovelletaan myös, kun työnhakijan työnteko ja palkanmaksu ovat keskeytyneet kokonaan eduskunnan virkamiehistä annetun lain 43 §:ssä, kirkkolain 6 luvun 9 §:ssä, kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain 47 §:ssä, puolustusvoimista annetun lain 48 §:ssä, Suomen Pankin virkamiehistä annetun lain 31 §:ssä, tasavallan presidentin kansliasta annetun lain 38 §:ssä tai valtion virkamieslain 40 §:ssä tarkoitettusta syystä.

13 §

Ammattitaitosuoja

Ammattitaitosuojaa ei sovelleta työnhakijaan, jonka työnteko ja palkanmaksu ovat keskeytyneet työsopimuksen ehtoon perustuvasta lomautukseen rinnastettavasta syystä.

4 luku

Sovitelu ja vähennetty työttömyysetuus

1 §

Oikeus soviteltuun työttömyysetuuteen

Soviteltuun työttömyysetuuteen on oikeus tämän lain 1–3 luvussa säädetyn edellytyksin työnhakijalla:

2) jonka päivittäistä tai viikoittaista työaikaa on lyhennetty lomautuksen tai lomautukseen rinnastettavan syyn johdosta tai jonka työnteko on estynyt sellaisen työtaistelutoimenpiteen takia, jolla ei ole riippuvuussuhdetta hänen työehtoihinsa tai työoloihinsa;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon vaatimiin toimenpiteisiin.

2.

Laki**työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyysetuuksien rahoituksesta 24 päivänä heinäkuuta 1998 annetun lain (555/1998) 4 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 971/2003, seuraavasti:

4 §

Ansiopäivärahojen rahoitus

Lomautusajalta maksettuihin ansiopäivärahoihin, työttömyysturvalain 1 luvun 5 §:n 1 momentin 12 kohdassa tarkoitetun sääesteen ja 14 kohdassa tarkoitetun lomautukseen rinnastettavan syyn ajalta maksettuihin ansiopäivärahoihin ja mainitun lain 6 luvun 9 §:ssä tarkoitettuihin lisäpäiviin ei suoriteta

valtionosuutta. Työttömyysvakuutusrahaston osuutena maksetaan työttömyyskassalle näihin päivärahoihin 94,5 prosenttia menoista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon vaatimiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 27 päivänä maaliskuuta 2009

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Työministeri *Tarja Cronberg*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

1.

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 30 päivänä joulukuuta 2002 annetun työttömyysturvalain (1290/2002) 1 luvun 5 §:n 1 momentin 12 ja 13 kohta, 2 luvun 1 §:n 2 momentti ja 4 luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohta,

sellaisina kuin niistä ovat 1 luvun 5 §:n 1 momentin 12 ja 13 kohta laissa 1354/2007 sekä 4 luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohta laissa 459/2005, ja

lisätään 1 luvun 5 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laissa 970/2003 sekä mainituissa laeissa 459/2005 ja 1354/2007, uusi 14 kohta sekä 2 luvun 9 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, ja 13 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

Yleiset säännökset

5 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

12) *sääesteellä* työsuhteessa rakennus- ja metsäalalla tapahtuvan työn suorittamisen estymistä, joka johtuu yksinomaan ja välittömästi pakkasesta ja jonka johdosta työnantajalla ei ole työsopimuslain 2 luvun 12 §:n 2 momentin mukaista palkanmaksuvelvollisuutta; ja

13) *työaikapankilla* yritys- tai työpaikka-kohtaisesti kirjallisesti sovittua työntekijöiden työaikajärjestelyä, jolla voidaan säästää työaika, ansaittuja vapaita tai vapaa-ajaksi muutettuja rahamääräisiä korvauksia toisiinsa yhdistäen ja nostaa palkallista vapaa-aikaa tai rahakorvausta.

1 luku

Yleiset säännökset

5 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

12) *sääesteellä* työsuhteessa rakennus- ja metsäalalla tapahtuvan työn suorittamisen estymistä, joka johtuu yksinomaan ja välittömästi pakkasesta ja jonka johdosta työnantajalla ei ole työsopimuslain 2 luvun 12 §:n 2 momentin mukaista palkanmaksuvelvollisuutta;

13) *työaikapankilla* yritys- tai työpaikka-kohtaisesti kirjallisesti sovittua työntekijöiden työaikajärjestelyä, jolla voidaan säästää työaika, ansaittuja vapaita tai vapaa-ajaksi muutettuja rahamääräisiä korvauksia toisiinsa yhdistäen ja nostaa palkallista vapaa-aikaa tai rahakorvausta;

14) *lomautukseen rinnastettavalla syyllä* työnteen ja palkanmaksun keskeytymistä kokonaan työsopimuslain 2 luvun 12 §:n 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettua syytä tai työsopimuksen ehdon takia sekä

työnteon ja palkanmaksun keskeytymistä kokonaan eduskunnan virkamiehistä annetun lain (1197/2003) 43 §:ssä, kirkkolain (1054/1993) 6 luvun 9 §:ssä, kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain (304/2003) 47 §:ssä, puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 48 §:ssä, Suomen Pankin virkamiehistä annetun lain (1166/1998) 31 §:ssä, tasavallan presidentin kansliasta annetun lain (1382/1995) 38 §:ssä tai valtion virkamieslain (750/1994) 40 §:ssä tarkoitettusta syyistä; ei kuitenkaan, jos keskeytymisen syyinä on virkasuhteessa olevan kieltäytyminen hänen terveydentilaansa koskevista tarkastuksista tai tutkimuksista taikka terveydentilaansa koskevien tietojen antamisesta.

2 luku

Etuuden saamisen työvoimapolitiittiset edellytykset

1 §

Työtön työnhakija

Työttömänä pidetään henkilöä, joka ei ole työsuhteessa tai päätoimisesti työllistynyt yrittäjänä tai omassa työssä. Työttömänä pidetään lisäksi kokoaikaisesti lomautettua ja jäljemänä 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettua henkilöä. Työnhakijana pidetään työhallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmään työnhakijaksi rekisteröityä henkilöä, joka on pitänyt työhakemuksensa työvoimatoimistossa voimassa siten kuin julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa säädetään, ja joka on ilmoittanut työvoimatoimistolle työtarjouksia ja muita yhteydenottoja varten postiosoitteensa ja mahdolliset muut yhteystietonsa, joiden avulla hänet voidaan viivytyksettä tavoittaa.

2 luku

Etuuden saamisen työvoimapolitiittiset edellytykset

1 §

Työtön työnhakija

Työttömänä pidetään henkilöä, joka ei ole työsuhteessa tai päätoimisesti työllistynyt yrittäjänä tai omassa työssä. Työttömänä pidetään lisäksi kokoaikaisesti lomautettua, 1 luvun 5 §:n 1 momentin 14 kohdassa ja 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettua henkilöä. Työnhakijana pidetään työhallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmään työnhakijaksi rekisteröityä henkilöä, joka on pitänyt työhakemuksensa työ- ja elinkeinotoimistossa voimassa siten kuin julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa säädetään, ja joka on ilmoittanut työ- ja elinkeinotoimistolle työtarjouksia ja muita yhteydenottoja varten postiosoitteensa ja mahdolliset muut yhteystietonsa, joiden avulla hänet voidaan viivytyksettä tavoittaa.

9 §

Työstä eroaminen ja erottaminen

Edellä 1 momentissa säädettyä sovelletaan myös, kun työnhakijan työnteko ja palkanmaksu ovat keskeytyneet kokonaan eduskunnan virkamiehistä annetun lain 43 §:ssä, kirkkolain 6 luvun 9 §:ssä, kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain 47 §:ssä, puolustusvoimista annetun lain 48 §:ssä, Suomen Pankin virkamiehistä annetun lain 31 §:ssä, tasavallan presidentin kansliasta annetun lain 38 §:ssä tai valtion virkamieslain 40 §:ssä tarkoitetusta syystä.

13 §

Ammattitaitosuoja

Ammattitaitosuojaa ei sovelleta työnhakijaan, jonka työnteko ja palkanmaksu ovat keskeytyneet työsopimuksen ehtoon perustuvasta lomautukseen rinnastettavasta syystä.

4 luku

Sovitelu ja vähennetty työttömyysetuus

1 §

Oikeus soviteltuun työttömyysetuuteen

Soviteltuun työttömyysetuuteen on oikeus tämän lain 1–3 luvussa säädetyin edellytyksin työnhakijalla:

2) jonka päivittäistä tai viikoittaista työaikaa on lyhennetty lomautuksen johdosta tai jonka työnteko on estynyt sellaisen työtaistelutoimenpiteen takia, jolla ei ole riippuvuussuhdetta hänen työehtoihinsa tai työoloihinsa;

4 luku

Sovitelu ja vähennetty työttömyysetuus

1 §

Oikeus soviteltuun työttömyysetuuteen

Soviteltuun työttömyysetuuteen on oikeus tämän lain 1–3 luvussa säädetyin edellytyksin työnhakijalla:

2) jonka päivittäistä tai viikoittaista työaikaa on lyhennetty lomautuksen *tai lomautuksen rinnastettavan syyn* johdosta tai jonka työnteko on estynyt sellaisen työtaistelutoimenpiteen takia, jolla ei ole riippuvuussuhdetta hänen työehtoihinsa tai työoloihinsa;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon vaatimiin toimenpiteisiin.

2.

Laki**työttömyysetuuksien rahoituksesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyysetuuksien rahoituksesta 24 päivänä heinäkuuta 1998 annetun lain (555/1998) 4 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 971/2003, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 luku

2 luku

Työttömyysetuuksien rahoitusosuudet**Työttömyysetuuksien rahoitusosuudet**

4 §

4 §

*Ansiopäivärahojen rahoitus**Ansiopäivärahojen rahoitus*

Lomautusajalta maksettuihin ansiopäivärahoihin, työttömyysturvalain 1 luvun 5 §:n 1 momentin 12 kohdassa tarkoitetun säästeen ajalta maksettuihin ansiopäivärahoihin ja työttömyysturvalain 6 luvun 9 §:ssä tarkoitettuihin lisäpäiviin ei suoriteta valtionosuutta. Työttömyysvakuutusrahaston osuutena maksetaan työttömyyskassalle näihin päivärahoihin 94,5 prosenttia menoista.

Lomautusajalta maksettuihin ansiopäivärahoihin, työttömyysturvalain 1 luvun 5 §:n 1 momentin 12 kohdassa tarkoitetun säästeen ja 14 kohdassa tarkoitetun lomautukseen rinnastettavan syyn ajalta maksettuihin ansiopäivärahoihin ja mainitun lain 6 luvun 9 §:ssä tarkoitettuihin lisäpäiviin ei suoriteta valtionosuutta. Työttömyysvakuutusrahaston osuutena maksetaan työttömyyskassalle näihin päivärahoihin 94,5 prosenttia menoista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon vaatimiin toimenpiteisiin.